

OBS! OBS! OBS! OBS! OBS!

Årsmöte för Värna Adelsö!

Lördag 28 maj klockan 11-13
i Hembygdsgården

Tre viktiga frågor kommer att diskuteras:

- Hur ska Färjerederiet ordna så att färjan kan fungera även på vintern?
- Hur ska vi få en bättre busstrafik på Adelsö?
- Vad betyder det för Adelsös miljö och natur att Wallenius/Menhammar köpt stora markområden på ön?

Sen blir det förstås sedvanliga årsmötesförhandlingar. Efteråt bjuder vi på kaffe i Uppgården.

Välkommen!

Motioner ska vara inlämnade till ordf. Jan Gertz senast en vecka före årsmötet, antingen i brevlåda vid Gredby såg, e-mail brijan@spray.se. Jans tel är 070-2371034 eller 08-56051007. På vår hemsida "adelso.se/va" finns all information om föreningen.

NYHETER MAJ 2011

Inte bara Ansgar och fornminnen: Bakom världsarvets kulisser håller Gert och Cilla Karlsson markerna öppna på Björkö. Men till skillnad från bönderna i skärgården får de ingen ersättning alls från Riksantikvarieämbetet och nya EU-regler kräver färre träd och buskar i de vackra svenska sommarhagarna. Läs mer på sidan 12.

FOTO: OVE WESTERBERG

MER I DETTA NUMMER:

**Äventyrsresor med ARRIVA i tufft vinterväglag
Färjepersonalens hjältemodiga kamp mot isen
Hur det kan bli när alla avkrävs dator
Engagemanget kring kyrkans renovering**

Har du betalat medlemsavgift för 2011?

Har du inte redan betalat medlemsavgiften för 2011 är du varmt välkommen att bli medlem i Värna Adelsö.

Vi är idag c:a 200 medlemmar och ju flera medlemmar desto tyngre väger våra argument i diskussioner om Adelsös intressen och framtid.

Avgiften för 2011 är endast 50:- per person. Den betalas in på Värna Adelsös plusgiro konto 136 05 72-0. Det är viktigt att ange vem eller vilka avgiften avser.

Har du frågor om avgiften kan du kontakta vår kassör Mats Lundgren per e-post mlmj.lundgren@telia.com

Adelsö Hembygdslag

Vandringsdagen Kristi Himmelsfärdsdag den 2 juni med start kl 10.00 vid Norrängsplan. Hembygdslaget är som vanligt representerat vid Kunsta gravfält, där vi serverar mjöd och informerar om gravfältet.

• **Utställningen Alsnöhus och Alsnö möte** visas igen i samband med Beryl Kornhills föreställning om Magnus Ladulås. Hembygdsgården 2-10 juli.

• **Hembygdsgdagen** söndagen 14 aug. Temat blir i år gamla arbetsmetoder. Då visar vi bl.a. museiföremål i funktion.

**Vill du ta del av den lokala historien – gå med i Adelsö hembygds-
slag som ordnar intressanta bildvisningar och kulturvandringar.**

Medlemsavgift 100 kr, plusgiro 36 48 46-6.

Kontaktperson: KV Jacobson, Tel. 08-560 510 08, ville.j@swip-net.se

**Fira midsommarafton med
Adelsö IF på festplatsen kl 12-15**

Bildekal!

*Värna Adelsös dekal att sätta på bilen finns att köpa för fem kronor.
Beställ av vår kassör Mats Lundgren på telefon 560 512 75.*

Värna Adelsö!

I den här tidningen vill vi ge alla på ön en bild av vad som är nytt och vad som är i görningen. Detta är en mycket viktig del av Värna Adelsös arbete. På vårt årsmöte lördagen den 28 maj klockan 11 i Hembygdsgården kommer vi att framför allt diskutera fyra viktiga frågor:

- Färjan. Vad ska Färjerederiet göra för att färjan ska fungera även på vintern?
- Hur ska vi få en bättre busstrafik på Adelsö?
- Hur fungerar Ekerö Bostäders bostadskö?
- Vad betyder det för Adelsös natur och miljö att Wallenius/Menhammar köpt stora markområden på ön?

Vill du veta mer och påverka vad som händer med Adelsö så kom till vårt årsmöte. Både bofasta och fritidsboende är lika välkomna. Vi är en förening för alla som älskar Adelsö! Vi har nu drygt 200 medlemmar. Kom med du också så blir vi starkare och bättre på att bevaka Adelsös intressen.

Före årsmötet kan du studera vår hemsida "adelso.se/va" så får du ett bra grepp om vad vi hittills ägnat oss åt. Vi tycker att våra aktiviteter väl passar väl med vårt syfte som vi i stadgarna uttryckt så här: "Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön".

Värna Adelsö står på två ben. Vi slåss för miljön på den gröna ön. Vi försvarar strandskyddet och allemansrätten. Men kämpar också som ni märkt för en säker färjetrafik och bättre busstrafik och andra servicefrågor som gör det lättare att bo på Adelsö. Välkommen till vårt årsmöte den 8 maj!

Bästa hälsningar!

Janne Gertz
ordförande

FOTO: LASSE KARLSSON

Äventyrsresor med ARRIVA

**Det går inte längre att skyl-
la på inkörningsproblem.**

**De senaste två vintrarna
har bussarna på Adelsö
kört av vägen eller kört fel
ett stort antal gånger.**

Bussarna har vinterdäck men inte
dubbdäck, vilket de hade behövt
många dagar i vinter.

Inga allvarliga personskador har
skett i vinter när bussar åkt av
vägen. Men vid två tillfällen har
föraren uppträtt på ett livsfarligt
sätt. Den ena situationen var när
en buss som kom från Gredby
gled rakt över Ringvägen in i en
väntkur, som totalförstördes. Det
var rena turen att det inte fanns
några väntande resenärer i kuren.

Det andra tillfället var när en
buss färdades i backen ner mot
Hanholmskurvan uppenbarligen
i alldeles för hög fart. Resultatet
blev en frontalkrock med en
björk i kurvan. Föraren fick en
mindre skada, en passagerare
som satt långt fram i bussen nära
föraren fick revbensbrott och
blev mörbultad även på annat
sätt. Det kan nämnas att i det
senare fallet en skolelev, som åkt
med från Tappström, valde att
lämna bussen vid färjan för att i
stället själv gå vägen tre kilometer
hem till Hovgården. Detta på
grund av att hon inte kände för-
troende för bussföraren.

Arriva har en grupp förare som
inte hittar rätt väg. Det har hänt
att förare kör åt fel håll på
Ringvägen. Man har också kört
fel nere i Lindby trots tydliga
skyltar om "Bussväg". En buss
körde mot Källvreten och fick
svårt att vända. Häromveckan
körde en buss mot Alviken istäl-
let för att följa bussvägen och
blev stående och spärrade vägen.
I samband med denna felkörning
skadades tanken. Vi vet inte om
dieselolja läckte ut. Förra året tog
en buss av Marielundsvägen
istället för Färjebacken. Sam-
tidigt bör sägas att Arriva också
har erfarna förare som både kör

forts sid 14

Avåkning från Gredbyvägen...

... ledde till krock med busskur

Krock med träd i Hanholmskurvan

Det är långt till Brommaplan

FOTON: LASSE KARLSSON

Med motorsåg grävmaskin och svävare

Under framför allt mars månad hade linfärjan stora problem. Det var två mycket långa totalstopp under 10-11 mars och helgen 25-26 mars.

Färjerederiets chef Magnus Werner nämner två tänkbara åtgärder: en propellerdriven färja i reserv i sundet. Ett annat alternativ är en isbrytande bogserbåt till hands vid färjeläget.

Färjan klarade inte isvintern. Kampen mot isen fördes med motorsåg, grävmaskiner och svävare.

– Om vi får ha en isbrytande bogserbåt i beredskap vid färjeläget kommer vi att klara framtida isvintrar mycket bättre, säger Per Olof Eriksson som är ledchef för Adelsöfärjan.

Under framför allt mars månad hade linfärjan stora problem. Det var två mycket långa totalstopp

under 10-11 mars och helgen 25-26 mars. En lina gick av och den andra bytte man för att den var sliten. Det har också varit andra svårigheter och förseningar på grund av isen flera gånger under vintern. Många problem har färjepassagerarna inte märkt tack vare personalens insatser. Per-Olof Eriksson tillbringade julafton med att knuffa isblock i rännan. Det var vissa problem även förra vintern, som personalen lyckades hantera

Orsaken till problemen är att stora isblock lossnat och drivit in i rännan som färjan inte kan forcera. Linan utsätts för påfrestningar den inte kan klara av. Färjan hade också svårt att anlöpa färjelägena eftersom färjan knuffade en massa isblock framför sig. Flera gånger fick färjan vända med oförrättat ärende vid Munsö färjeläge. Det torde stå klart för de flesta att linfärjan inte klarar

Färjepersonalen kämpade allt vad de kunde. Med en lilla plåtbåten Pigge försökte de skuffa undan isflaken. Is sågades med motorsåg, grävmaskiner öste flak vid färjelägena, en gång sprängdes ett stort isflak.

FOTO: OVE WESTERBERG

den här typen av vintrar, i varje fall inte utan nya insatser.

Färjepersonalen kämpade allt vad de kunde. Is sågades med motorsåg och grävmaskiner öste isflak vid färjelägena.

– En gång sprängde vi ett stort isflak. Vi försökte också knuffa bort flak med vår lilla plåtbåt, säger Per-Olof. Ett irriterande faktum var att vindriktningen hela tiden förvärrade läget.

Kände ni er stressade?

– Vi kämpade verkligen för att lösa problemen. Det blev extremt

Här är färjan som fixade isen, Adelsöfärjan på premiärturen 1936. Var i drift till i början på 50-talet. Den tog bara tre bilar men till skillnad från dagens färja var den bra på att bryta is. I fören står handlanden och taxiägaren Otto Björk med sin Chevrolet med i bakgrunden.

FOTO: FAMILJEN BJÖRK

Har du haft problem med färjan och bussarna i vinter?

Lisa Nordemo, 17, Studerande, Lundkulla:

– Jag Klarade mig undan från färjestoppen. Men bussarna har varit försenade och en gång fick jag åka taxi hem. Ofta

fick man tala om för chaufförerna hur de skulle köra. Min pojkvän var med om två rejäla dikeskörningar. Som den då bussen körde rakt fram efter Gredby gata och kvaddade busskuren.

Maria Ros, 44, Barnskötare, Sättra:

– Jag lyckades ta ledigt den där fredagen när det var totalstopp på färjan. Mina ungdomar har under långa tider

inte vetat hur de skulle kunna ta sig till och från ön. Så det har varit ett väldigt skjutsande.

Björn Eriksson, 53, Adelsö Ägg, Hovgårdsberg:

– Vi hade tur. Bara en tom bil på väg hem som blev stående på Munsösidan i åtta timmar. Om det hade varit en utleverans hade det kunnat kosta oss stora pengar. Våra kunder har då rätt till skadestånd.

långa arbetsdagar.

Fick ni mycket skäll av adelsöborna?

– I huvudsak inte. De flesta insåg att det inte var vårt fel och att vi gjorde allt vi som stod i vår makt. Jag vill passa på och tacka adelsöborna för det vänliga bemötande vi trots allt fick.

Hur ska ett upprepande undvikas?

– Vi ska flytta luftslangarna så att de ligger tätare så att rännan kan hållas öppen bättre. Men framför allt skulle vi vilja ha en isbrytande bogserbåt i sundet. Ett problem är att det kan bli svårt att få tag i en, säger Per-Olof Eriksson.

Däremot tror han inte att det är realistiskt att gå tillbaka till en propellerdriven färja. Det blir för dyrt och ger sämre miljö anser han.

– Vi var inte förberedda. Färjan var inte prövad för detta isläge, säger Färjerederiets chef Magnus Werner.

– Men vi tar mycket allvarligt på det som hänt och kommer att göra allt vi kan för att förebygga ett upprepande.

Magnus Werner nämner två åtgärder som man nu funderar på: Att ha en propellerdriven färja i reserv i sundet. Ett annat

alternativ är att ha isbrytande bogserbåt till hands vid färjeläget.

I ett brev till Trafikverket/-Färjerederiet, som ansvarar för Adelsöfärjan, kräver Värna Adelsö åtgärder för att förhindra ett upprepande till exempel genom att stationera en bogserbåt/isbrytare i Svinsundet under den mest kritiska tiden. Sen måste man grundligt utreda om den nuvarande linfärjans konstruktion är ändamålsenlig. Mycket talar för att det borde finnas möjligheter för färjan att i krislägen gå för egen maskin. Det kommer att bli kalla vintrar även i framtiden.

Enligt Värna Adelsö är det odiskutabelt att problemen är en följd av den nya lindragna färjan som infördes för några år sen. Tidigare propellerdrivna färjor klarade vintertrafiken på ett helt annat sätt. Den nya färjan fungerar bra större delen av året och ger bra service. Men linfärjan klarar uppenbarligen inte en sträng vinter med tjock is.

Något svar på skrivelsen hade ännu inte kommit i början av maj.

BJÖRN RYDBERG

Har du haft problem med färjan och bussarna i vinter?

Rickard Carlsson, 40, Marie-lundsvägen, Egen företagare:

– Ja verkligen! Skulle med tåget för en viktig jobbresor, men färjan gick inte. Det var bara att packa väskan och pulsa över isen. Med 100 meter kvar

blev jag dock upplöslad av Sjöräddningens svävare som skjutade mig sista biten till Munsö. Men jag hann faktiskt med tåget tack vare att en kompis mötte upp och körde mig in till stan.

Susanne Jacobsson, 43, Research executive, Hallsta:

– Jag har medvetet valt en senare buss på kvällen för att slippa drabbas av att vi missar färjan lika ofta. Dock så slarvar

bussarna fortfarande med att kontakta färjan när de är försenade, det är oftast vi resenärer som gör detta. Detta gäller särskilt 311:an. Jobbade som tur var hemifrån när färjan inte fungerade.

TIPSA VA-NYHETER!

www.adelso.se/va

Ett problem av ”ringa omfattning”

Det finns ingen lag på att varje svensk medborgare ska ha tillgång till en dator.

Men kön hos Ekerö Bostäder har länge styrts av – ett datorprogram – något som framförallt drabbar äldre invånare utan dator eller datorvana.

En av dem som råkade ut för denna datastyrning var en 80-årig kvinna som bott på Adelsö nästan hela sitt liv. Hon vill nu flytta ifrån sin villa och har länge anmält sitt intresse för en av de kommunala markbostäderna vid Adelsö-Hovgården. Men eftersom hon har varken dator eller datorkunskap gick hon inte bara miste om den lediga bostaden, hon ramlade också ur bostadskön.

Istället gick åtminstone vid ett tillfälle det senaste året en ledig lägenhet på Adelsö till en hyresgäst som saknar anknytning till Ekerö och Adelsö och som enligt kommunens riktlinjer alltså hade lägre prioritet.

För vad som krävdes av kvin-

nan på Adelsö var att hon löpande skulle ha bevakat sin köplats via datorn. Eller att hon varje vecka skulle resa ett par mil för att besöka Ekerö Bostäders kontor.

”Diskriminerande”, skrev Värna Adelsö i ett brev till Ekerö Bostäder. VD Ingemar Garneland svarade på uppdrag av styrelsen för Ekerö Bostäder: ”Er uppfattning att vårt erbjudandesystem som är vanligt förekommande på marknaden tillbakavisas ... Problemet är ... av ringa omfattning”.

Under vintern skrev Värna Adelsö också till samtliga politiska partier i Ekerö kommun. Samtliga svarade att de tänkte ta tag i frågan.

Ekerö Bostäder har nu, om än uttryckt i svävande formuleringar, omprövat sin hållning efter, vad vi förstår, djupgående diskussioner i styrelsen. Ingemar Hertz, ordförande i såväl Ekerö Bostäders styrelse som i Moderata Samlingspartiet i Ekerö meddelar följande bland annat.

”Det är självklart att alla som

bor i vår kommun skall ha möjlighet att vara med i den bostadskö som finns hos Ekerö Bostäder AB. Ekerö Bostäder har med anledning av din skrivelse vidtagit åtgärder som gör att sökanden som saknar dator blir uppmärksammas på vad som händer i kön. Dessutom hjälper även personalen på Ekerö Bostäder till om man inte har egen dator eller datorvana.”

Vackra ord. Men i praktiken innebär de nya rutinerna bara att den som inte hört av sig inte automatiskt ramlar ur kön. Det är vad som visar sig när vi en månad senare ringer Ekerö Bostäders kontor.

– Ett brev skickas numera ut tre veckor innan kötiden går ut. Då kan de som vill behålla sin plats i kön höra av sig, säger Ann Björklund, köansvarig.

Men fortfarande gäller att vara på hugget och varje torsdag gå in på den hemsida som uppdaterar lediga lägenheter. Betänketiden är en vecka.

– Den som inte har dator får höra av sig till oss per telefon varje vecka, säger Ann Björklund.

Ann Björklund säger också att så gör folk, att ingen har klagat och att fallet på Adelsö verkar

ovanligt.

Kvarstår alltså hur Ekerö Bostäder tänker göra för att varslade köande om att intressant lägenhet nu är ledig och hur företaget ska informera om hur och när intresseanmälan bör lämnas. Värna Adelsö fortsätter att följa utvecklingen av de administrativa rutinerna hos Ekerö Bostäder.

Enligt ett inslag i TV4 i mars i år, använder cirka 1,3 miljoner svenskar över 50 år inte internet.

VAD SÄGER: DISKRIMINERINGSOMBUDSMAN LAGEN, REGERINGEN?

Äldre utan dator diskrimineras i bostadskön, skrev Värna Adelsö till DO, diskrimineringsombudsman.

DO svarade att anmälan bara kan komma från en enskild individ samt att den måste vara kopplad till gällande lagstiftning: ”Idag omfattar inte lagstiftningen åldersdiskriminering inom området varor och tjänster dit bostäder hör”.

Nästa instans blev regeringen, men där kammade vi noll. I svaret från Integrations- och jämställdhetsdepartementet anges bara att ett förslag om utvidgat skydd mot åldersdiskriminering är ute på remiss, samt att brevet vidarebefordrats till Maria Larsson (KD), som ”gör en hel del satsning inom området teknik och äldre”.

Björkö, inte bara Ansgar och fornminnen

Björkö förknippas med utgrävningar, vikingar och Ansgar. Men där finns också en annan verklighet. En bit bortom resterna av vikingastaden Birka ligger Björkö by med ett tiotal röda hus med vita knutar.

Tankarna går till Astrid Lindgrens Bullerbyn när man närmar sig byn på den smala vägen från sjön. Här finns åtta av Björköns nio invånare.

I byn bor Gert och Cilla Karlsson. De har tre barn, varav en son är utflugen. Gerts släkt har bott här sedan åtminstone 1600-talet. Förr fanns det många bönder på Björkö. Men nu är Gerts och Cillas gård det enda lantbruket på ön med ett 40-tal ungtjurar och cirka 20 tackor med lamm. De brukar alla åkrar på Björkö, odlar mest hö och spannmål. Förutom Gert och Cilla deltar en av sönerna i arbetet på gården. Det är ett hårt arbete med långa arbetsdagar vår, sommar och höst. På vintrar är det lite lugnare.

– Det bästa med det här jobbet är att det är omväxlande och att man får var ute i naturen. Jag

trivs verkligen. Särskilt på våren när gullvivorna och körsbärsträden blommar är Björkö ofantligt vackert, säger Gert.

– Jag måste vara lite av diversearbetare: Snickare, rörmokare, traktormekaniker, elektriker och mycket annat. När något går sönder är det inte så lätt att få ut en hantverkare till vår lilla ö.

Sen säger Gert att de också är landskapsvårdare. Deras tjuvar och får betar på Riksantikvarieämbetets mark. Utan de betande djuren skulle det vackra målarlandskapet snabbt växa igen. Men till skillnad från de bönder som håller betande djur på Skärgårdsstiftelsens marker i skärgården får de ingen ersättning alls från Riksantikvarieämbetet. Bidragen till hagmark som EU betalar ut får han dock. Tyvärr har EU ändrat reglerna så att det inte får vara så många träd och buskar i hagarna.

– Det innebär att det blir mindre av de vackra svenska sommarhagarna. En idiotisk förändring, tycker Gert.

Många tycker att Riksantikvarieämbete röjer för lite på Björkö. Sakta men säkert växer

Gert och Cilla Karlsson några av de få bofasta på Björkö. Gerts släkt har bott här åtminstone sedan 1600-talet.

FOTO: OVE WESTERBERG

det igen kring Borgen och i Hemlanden. Något som Gert med familj inte kan påverka.

Under större delen av året är det tyst och öde på Björkö. Och långa kolsvarta nätter. I vinter har det varit ovanligt få besökare på skidor och på skridskor. Känner ni er inte isolerade och mörkrädda?

– När isen väl lagt sig är vi som en del av fastlandet. Med snösco-

ter kan vi snabbt ta oss till Adelsö, Munsö eller Ekerö. Förr var det knepigt på förvintern och våren när isen vare sig bar eller brast. Men nu har vi tillgång till en svävar som lätt tar oss över Björköundet, säger Gert.

– Och mörkrädda är vi inte på Björkö!

Men hur är det om man är ung och ska ta sig till skolan?

– Jag rodde över Björköundet

på min tid. Nu har min dotter Erika snurra på båten. Hon går i 9-an på Tappströmsskolan. Men det blir långa dagar. Upp klockan sex, båt till Lindby Brygga och till fots till busshållplatsen vid Lindby Gård. Hon är oftast inte hemma förrän klockan 17.

Hur är kontakterna med Adelsö?

– Vi är ju historiskt en del av Adelsö socken. Det har varit förvånansvärt lite kontakter med Munsö och Ekerö. Vi har många vänner och släktingar på Adelsö. Och vi handlar förstås hos Borins.

Angående diskussionen om vad det ska bli av Hovgården säger Gert att vikingamuseet på Björkö borde ha legat på Adelsö. Då hade det blivit mycket mer tillgängligt och kunde ha haft öppet året runt. Då hade man också fått en "brygga" mellan Hovgården och Birka.

forts från sid 5

bra och hittar vägen. Samordningen med färjan har förbättrats men fungerar fortfarande inte helt tillfredställande. Vissa bussförare ringer inte färjan när bussen är försenad. Det gäller särskilt linje 311, kanske för att dessa busar inte ska gå över med färjan. Detta har också omvittnats av

Känner ni er som apor i bur när alla turister kommer på sommaren?

– Nej, faktiskt inte. De flesta turister kommer inte längre än till Borgberget. Och de som kommer förbi oss är i regel väldigt trevliga.

Vad har ni för kontakt med Ekerö kommun?

– Vi får lämna soporna vi Lindby brygga och betala kommunalskatt. Annars har vi inte så mycket kontakt. Men de var snabba att sätta upp en skylt vid ångbåtsbryggan när vi blev ett Världsarv.

Vad tror du om framtiden?

– Jag är optimist. Jag är 51 år och om jag bara kan hålla mig frisk kommer jag kunna fortsätta med gården i många år. Sen hoppas jag att ett av våra barn ska ta över, säger Gert.

BJÖRN RYDBERG

personalen på färjan.

Vår slutsats blir att ARRIVA slarvat med såväl material, personalträning som omhändertagandet av resenärer. Troligen har ARRIVA också drabbats av stora omkostnader på grund av busskador och förseningar.

JAN GERTZ

Svän Fogelqvist välsignar församling och nytvättad kyrka.

FOTO. OVE WESTERBERG

Välsignad med vissa förhinder

Adelsö kyrka lyser nytvättad och ren. Genom det äntligen rena altarfönstret strålar ljuset in denna påskdag 2011. Och prästen brer ut sina armar och omfamnar såväl nyfräsch kyrka som församling.

Det som gjorts under den flera månader långa renoveringen är i korthet följande: Hela kyrkan är tvättad med specialbakat bröd, småfläckar med bevarad smuts visar hur det såg ut förut. Två bänkrader längst bak har flyttats

mot väggarna. På så sätt finns nu ett litet utrymme för samling efter gudstjänsten. Där ersätter också ett nytt golv i handslaget tegel ersätter det gamla tegelgolvet. Knäfallet vid altaret har fått nytt läder. Altarskranket öppnas återigen från sidan, så som det var från början. Altarfönstret som var fastmurat kunde inte tvättas under många år. Men nu kunde det tvättas sedan det försetts med en ny, öppningsbar karm. Vänstra väggen i vapenhuset längst bak har tagits bort. Ett litet fönster under läktaren släpper in dagsljus

i kyrkan och slutligen har hela härligheten försetts med ny belysning och ny ljudanläggning. 60 procent av kostnaderna täcks av ett statligt stöd, Kyrkobyggnadsbidrag och Kyrkoantikvarisk ersättning, på 1,2 miljoner.

En projektgrupp med tjänstemän och förtroendevalda utsågs för att leda arbetet. De som till vardags arbetar i kyrkan fick delta i några möten som adjungerade.

Kyrkvaktmästare sedan 20 år, Desirée Björk, tyckte att hon fått för få tillfällen att yttra sig om framför allt ombyggnaden av vapenhuset, där planen på att ta bort en vägg skulle göra att hon blev av med det lilla skrymsle där hon utförde en del av sitt arbete. Arkitekten Erik Langlet hade dessutom fått i uppdrag av projektgruppen att skissa på en glasvägg under läktaren, ett "ljusgenomsläpp" som man föredrog att kalla det.

Det var förändringar som borde diskuteras, ansåg Desirée Björk. Hon samlade därför ihop 76 namnunderskrifter som stödde hennes begäran om ett diskussionsmöte dit alla församlingsbor kallats personligen.

Projektgruppen ställde sig kall-sinnig till ett sådant möte och hänvisade till ett senare informationsmöte där färdiga skisser

skulle presenteras och frågor få ställas. Skisserna fanns också tillgängliga för alla på en utställning i Hembygdsgården, menade man.

Desirée Björk gick då vidare och skickade till Ekerö kyrkonämnd in en begäran om inhibition (tillfälligt avbrott) av renoveringen.

Men Desirée Björks begäran togs inte upp i nämnden, trots skriftligt besked om att så skulle ske. Hon gick då vidare till Domkapitlet, som i efterhand har kritiserat nämnden och även kyrkorådets sätt att handlägga frågan.

Eftersom nämnden inte behandlade Desirée Björks begäran krävde ännu en namnlista – nu med 133 namnunderskrifter – stopp för den tänkta ombyggnationen.

Det blev slutligen länsstyrelsen som fällde avgörandet och som dömde ut lösningen med borttagandet av väggen mot vapenhuset längst bak i kyrkan. Förlängningen kallades av länsantikvarie Carl-Henrik Ankarberg för "traditionslös /.../ Karakteristiskt för dessa romanska sockenkyrkor är just att vapenhuset, förrummet, avskiljs från själva kyrkorummet". Det nya förslaget, det som nu är genomfört, fann han däremot "tilltalande".

INGELA WESTERBERG

Korta nyheter

Så får du pengar tillbaka vid elavbrott

Christer Nordemo, vars familj drabbades av elavbrott under hela 18 timmar, skrev till Ekerö Energi:

"Vad jag förstår ska avdrag på nätaavgiften ske i samband med att man drabbas av ett elavbrott längre än 12 timmar. Mellan den 17 och 18 augusti var vi utan ström i drygt 18 timmar. Vad jag såg på min senast elfaktura fanns inget avdrag".

Han citerade också ur vad som gäller:

"Avbrottsersättningen skall för en avbrottsperiod om minst tolv timmar och högst tjugofyra timmar betalas med 12,5 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring avrundat till närmast högre hundratal kronor."

Ekerö Energi svarade:

"Vi har tyvärr inget system som med automatik kopplar detta till fakturan utan detta måste ske manuellt. Ni som blev drabbade av detta strömbrott kommer att få tillbaka er avbrottsersättning då jag bara ha sammanställt beloppen. Detta skall tas fram under oktober månad".

– Avdraget gjordes på decembefakturan med 639,13 kronor, säger Christer Nordemo.

Lite snålt tilltaget upptäckte han vid kontrollräkning.

– Prisbasbeloppet för 2010 var 42 400 kr och 2 procent av det skulle bli 848 kronor. Men det orkade jag inte påpeka för Ekerö Energi.

Tjälsprickor på vägen

Sprickorna på Ringvägen och vägen mot Almlunda är värre än någonsin efter den långa och kalla vintern. Bland annat vid Gredby är sprickan runt en decimeter bred. Detta kan vara en trafikfara för alla fordon med smala hjul, till exempel cyklar.

Sprickorna har uppkommit genom att tjälen har varit djup mitt på vägen men inte på sidorna där snön legat djup.

På Trafikverkets kontor för Region Stockholm säger projektledare Ingvar Arebratt:

– Till en del kommer sprickorna att gå ihop av sig själva. Sen kommer vi att fylla igen dem och återställa vägen. Vi ska försöka klara detta under våren och försommaren. BR

Korta nyheter

Menhammars nuvarande planer på Adelsö

Mikael Eskils, vd för Wallfast som förvaltar Tofta och Lindby, kan inte komma till Värna Adelsös årsmöte. Istället berättar han via e-post:

– På Tofta arrenderas gården fortfarande ut till förra arrendatorn. I stort sett hela marken brukas av oss för spannmål. Vi har några betande biffdjur på Tofta för att hålla marker öppna. Så länge gården är utarrenderad så kommer inga förändringar att ske på byggnader. Långsiktig användning är jordbruk. På sikt måste vi naturligtvis ta tag i vissa renoveringsarbeten på gården.

– På Lindby är vall insådd. I dagsläget finns ca 15 hästar (ston) på gården i lösdrift. Del av det nyare stallet är iordningsställt för hästarna. Ytterligare användning för hästar övervägs. Vissa justeringar i byggnaden på äldre stallet måste i så fall utföras. Långsiktig användning är även här jordbruk men med mer inriktning på hästar. Beträffande framtiden så kommer den att vara inriktad på jord och skogsbruk.

Urgamla handlingar om Hallsta

Lasse Kolm har gjort ett fynd på vinden till stora huset i Hallsta. En näverkorg innehöll hundra sinom hundra handlingar rörande Hallsta från 1700-talet till början av 1900-talet. Dokumenten spelade en huvudroll vid Adelsö hembygdslags Hallstakväll 31 mars. Det äldsta dokumentet redogör för hur kronohemmanet Hallsta såldes under 1700-talets första år för att bidra till finansieringen av Karl XII:s krig. 305 daler 10 2/3 öre silvermynt kostade Hallsta. Synd bara att sidan två i dokumentet förkommit under århundradena. Därför vet ingen exakt vilket år försäljningen skedde.

Något av kvällens huvudperson var bonden, kyrkvärden och nämndemannen Jan Jansson som med början 1788 köpte den större av de då två Hallstagårdarna. Under sin långa levnad, han dog först 1845, utvecklade han jordbruket och köpte till mark i granngårdarna. Jansson var också verksam i de flesta sammanhang på ön. Det var under den välbeställda Jan Janssons tid 1823 som den stora manbyggnaden i Hallsta tillkom. Kontraktet med byggmästaren ingår i de funna handlingarna och det uttalade syftet var att bygga lika stiltigt som Oppgården på Björkö.

Med Jan Janssons sonson Herman Carlsson sinar handlingarna under de första åren på 1900-talet. Lasse Kolm är sjätte generationen i Hallsta och härstammar i rakt nedstigande led från Jan Jansson.

LENNART RYDBERG

Korta nyheter

Borins laddar för sommaren

40 procent av vår lanthandels försäljning sker under juni, juli och augusti. Det gäller inte minst att planera så att det finns varor i tillräcklig mängd.

– Vi kommer att ha öppet alla dagar i sommar utom på Midsommardagen. På Midsommarfton har vi öppet från 9-13. Vi vill också vara med på festplatsen och dansa kring midsommarstången, säger Patrik Borin.

Raymond och Ninni kommer att sluta till sommaren. Eftertädare till dem håller på att rekryteras.

Lanthandlens försäljning är stabil.

– Det går ihop. Jag ska inte klaga. Men vi blir nog inte miljonärer. Det finns utrymme för ännu fler kunder. BR

Solskenshistoria

Häromdagen när jag kom jag cyklande i solskenet på vägen vid Gredby såg jag en tjej som uppträdde lite konstigt. Hon hade en stor barnvagn. Hon har väl tvillingar tänkte jag. Men hon sprang upp och ned i diket på ett egendomligt sätt. När jag kom närmare såg jag att hon hade en stor sopsäck i barnvagen full av skräp från diken.

Hon sa att det så såg så trist ut med allt skräp som folk kastat. Så på vägen hem från sitt jobb på förskolan tog hon en barnvagn och samlade ihop alla sopor längs vägen. Hon skulle ta andra vägkanten senare.

Det brukar heta att "ingen kan göra allt. Men att alla kan göra något". Det gäller i högsta grad när det gäller att vårda vår vackra ö. Mötet med den här tjejen gjorde att solen på något sätt lystes ännu finare när jag cyklade vidare hemåt.

BJÖRN RYDBERG

Öppet alla dagar i sommar utom på Midsommardagen

Korta nyheter

Fågeltornsvänner hoppas på Kyrkpölen

Här vill ornitologerna att fågeltornet ska ligga. Men det är inte klart med markägarna än.

pass hög att det blir fri sikt åt söder också. Man hoppas kunna röja sly och vass för att få en bättre kontakt med Hovgårdsfjärden och locka fler fåglar till våtmarken. Det ska också vara möjligt att ställa fyra bilar vid vägen.

10 000 kronor har Värna Adelsö och Hembygdsföreningen lovat bidra med. Räcker det?

– Det räcker en bra bit. Men vi hoppas få en slant från kommunen också.

Ett problem som återstår att lösa är vem som ska sköta plattformen.

– Vi tycker att några på Adelsö bör ta ansvaret för plattformen. Det är ju inte så mycket jobb. Kanske en inoljning om tio år, säger Urpo Könnömäki.

Parkeringen klar i juli

Den länge diskuterade parkeringsplatsen vid Hovgården kommer troligen att bli klar i juli.

– Målsättningen är den 1 juli, men vi vill se den senast Vikingadagen den 14 juli, säger Ove Wallin som diskuterat tillsammans med Erskine Tovatt arkitekter och kommunrepresentanter.

Totalt blir det 123 platser, varav 2 busshållplatser samt 23 reservplatser för dubbelparkering vid större evenemang.

– Vi breddar något mot Ringvägssidan och mot sjösidan där det sätts upp ett staket. Inga betongelement kommer att avgränsa, istället blir det träräcken där det behövs. Några träd som står i vägen kommer att fällas och en del fruktträd planteras. Alltihop belyst av pollare.

Hur går det med fågeltornet eller utsiktsplattformen som entusiasterna kallar det? Ordföranden i Mälarsörnas Ornitologiska Förening Urpo Könnömäki säger att planeringen går framåt.

– Vi hoppas att plattformen ska bli klar under året.

Tanken är att den ska byggas söder om de s.k. Kyrkpölena vid det stora diket. På så sätt får man solen i ryggen större delen av dagen. Den ska vara så

Ännu en lyckad Valborg

Förra året regnade det.

I år blev det plötsligt väldigt kallt. Men publiken slöt ändå upp i ökande skaror. Fler än tidigare trodde en

arrangör. Nere på Alsnu Udd spelade

MEDVIND vikingatida musik och bjöd på viltgryta, Birkakören sjöng Vintern ra vid fotbollsplanen, Agneta Collberg höll våralet, brasan tändes av Adelsö-Munsö scoutkår och till sist höll TRiX sin eldshow, lika bejublade som förra året. Alltihop hade samarrangerats av AIF, Alsnu Skeppslag, Värna Adelsö, Birkakören samt Studieförbundet Vuxenskolan.

TRiX eldshow

Hallstamasten sänder bara på 3G

Det finns tre mobilmaster på ön. Det har ryktats att Hallstamasten (ofta felaktigt kallad Lundkullamasten) inte skulle vara igång. Men det är fel. Inför byggandet av masten i Hallsta på sydvästra Adelsö var det mycket protester och det har varit en lång rättsprocess. TeliaSonera och Tele 2 har nu tal- och datatrafik för 3G-nätet på masten. Däremot finns ingen sändare för GSM så de som har gamla mobiltelefoner har ingen nytta av masten. Det finns även nyare billiga telefoner som inte har 3G.

Vid Kunsta står en mast där Telia sänder på både 3G och GSM-näten. Tele 2 sänder bara på 3G-nätet.

I närheten av färjan på höjden mellan Marielundsvägen och Adelsö Ringväg finns också en mast med ett flertal operatörer.

- Tele 2 sänder på både GSM- och 3G-näten
- TeliaSonera sänder bara på 3G-nätet
- Telenor sänder på både GSM- och 3G-näten
- 3 sänder sig som sig bör bara på 3G-nätet

Vill man veta mer om hur olika mobilmaster sänder kan man gå in på "Natkollen" <http://www.natkollen.pts.se/>

Korta nyheter

Utmaning för krogen

– Det är så klart svårt att få en krog på Adelsö lönsam under vinterhalvåret säger Magnus Dahl som driver krogen tillsammans med sin fru Debora.

– Men i takt med att solen återvänder har det blivit fler gäster. Vi har haft ganska mycket folk under påsken, som har ätit vår påskmeny.
– Vi har försökt lyssna på önskemål från våra gäster. På luncherna är det svensk husmanskost som gäller. Annars har vi en mängd olika rätter inklusive en del peruanska specialiteter och spanska tapas.

I sommar kommer krogen att ha öppet alla dagar och kvällar utom måndag- och tisdagskvällar som är till för bokningar mm. Det blir flera kareokekvällar under sommaren. Den 24 maj från klockan 15 blir det en ungdomsträff.

– Det här är en utmaning. Men vi tycker att det är jätteroligt, säger Magnus.

Krogen har under vintern fått blandade recensioner. Några har varit lyriska över den peruanska maten och det trevliga mottagandet. Andra har klagat över långa väntetider, eller att lunchmaten inte smakade bra.

Fattigast och mest anonyma

Adelsö är Ekerö kommuns fattigaste del enligt färsk statistik som SCB har tagit fram för Sveriges Radios räkning: 268 349 kronor om året var medianinkomsten för adelsöbor 30-64 år 2009. Drottningholm och de flesta postnummerområden på Ekerö ligger bättre till: 3-400 000 i medianinkomst i samma åldrar. För övrigt visar statistiken att 96 av landets rikaste områden ligger i Stockholms län, men Adelsö hör alltså inte dit. SCB:s statistik över befolkning efter postnummerområden redovisar för övrigt 762 bosatta på Adelsö. Men det vet inte kommunens hemsida om. Där räknas enligt det gamla sättet folk församlingsvis. Och eftersom Adelsö-Munsö församlingar slagits samman redovisas glasbygdskfolket som klumpsumman Adelsö-Munsö.

Magnus och Debora Dahl

KUNG LADULÅS

Ett stort historiskt drama

Manus och Regi: Beryl Kornhill

Spelas i Adelsö kyrka vid Alsnö Hus och världsarvsområdet Birka-Hovgården den 2, 3, 7, 9 juli kl 19.00

En utställning visas i Hembygdsgården om Alsnö Stadga och 1200-talets historia då det gamla Svitjod blev Svea Rike.

NYHETER

Ansvarig utgivare: Jan Gertz

Redaktion för detta nummer:

Björn Rydberg, bjornrydberg@comhem.se

Ingela Westerberg, ingelawesterberg@telia.com

Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön. Föreningen samlar både bofasta och fritidsboende som medlemmar.